

ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀਆਂ

(15:1-12)

ਪਹਾੜੀ ਉਦੇਸ਼ (ਅਧਿਆਇ 5-7) ਮੱਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਉਸ ਆਖ਼ਰੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਖ਼ੁਦਾਈ ਖ਼ਿਤਿਆਰ ਅਤੇ ਅਬਦੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋ (7:21-29)। ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਜਿਹੜਾ ਉਹਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕ ਨੇਮਾਂ ਦੇ ਸਗ੍ਰਹਿ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ ਕੇ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਸਰਵਉਚ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਦੀ ਝਲਕ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਯਿਸੂ ਭਾਵ ਮਸੀਹਾ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਦੇ ਉੱਪਰ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਿਲੇਗੀ।¹

ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਆਰੰਭ ਲਾਜ਼ਮੀ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਉਸ ਉੱਚੇ ਮਾਨਕ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਫ਼ਰੀਸੀਆਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕਤਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਛਡਦਾ।² ਇਹ ਉੱਚਾ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਯੋਗ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਯਿਸੂ ਦੀਆਂ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਵਾਲੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰੇਟ ਕਮੀਸ਼ਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਖ਼ਰੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੇਲੇ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਮੰਨਣੀਆਂ ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (28:18-20)।

ਪਹਾੜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਇਕ ਢੁਕਵੀਂ ਰੂਪਰੇਖਾ ਬਣਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ‘ਸ਼ੁਰੂ’ ਅਤੇ ‘ਨਬੀਆਂ’ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (5:17; 7:12)। ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰੂਪਰੇਖਾ ਇਕ ਆਮ ਚਿੱਤਰਣ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ।³

- I. ਜਾਣ ਪਛਾਣ (5:3-16)
 - ੳ. ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀਆਂ (5:3-12)
 - ਅ. ਲੂਣ ਅਤੇ ਚਾਨਣ (5:13-16)
- II. ਮੁੱਖ ਭਾਗ (5:17-7:12)
 - ੳ. ਪੁਰਾਣੀ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਧਾਰਮਿਕਤਾ (5:17-48)
 - ਅ. ਬਾਹਰੀ ਬਨਾਮ ਅੰਦਰੂਨੀ ਧਾਰਮਿਕਤਾ (6:1-18)
 - ੲ. ਖ਼ੁਦਾ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ (6:19-34)
 - ਸ. ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਨਿਯਮ (7:1-12)
- III. ਸਾਰ (7:13-27)
 - ੳ. ਦੋ ਰਾਹ (7:13, 14)
 - ਅ. ਝੂਠੇ ਅਤੇ ਸੱਚੇ (7:15-23)

ੲ. ਦੋ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ (7:24-27)

ਮੱਤੀ ਵਿਚ ਪਹਾੜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਲੂਕਾ ਵਿਚ ਮੈਦਾਨੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਲੂਕਾ 6: 17-49)। ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਲੂਕਾ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਪੂਰੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤਰਜਮੇ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ। ਸਮੱਗਰੀ, ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਤਰਤੀਬ ਦੀਆਂ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਬਣਿਆ ਹੈ।^੧ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦੋ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਉਪਦੇਸ਼ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਫ਼ਰਕ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਵੱਖਰਾ ਲਗਦਾ ਹੈ: ‘‘ਪਹਾੜ’’ (5: 1) ਬਨਾਮ ‘‘ਪੱਧਰਾ ਥਾਂ’’ (ਲੂਕਾ 6: 17)। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਲੂਕਾ ਵਾਲੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀਆਂ (ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਹੈ), ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਵਿਚ ਹਾਇ ਵੀ ਹਨ (ਲੂਕਾ 6:20-26) ਜੋ ਕਿ ਮੱਤੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਤੇ, ਜੈਕ ਪੀ. ਲੂਈਸ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੰਕੇਤ ਬਣਾਏ ਹਨ:

1. ਦੋਹਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਆਰੰਭ (5:3-12; ਲੂਕਾ 6:20-22) ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (7:24-27; ਲੂਕਾ 6:47-49)।
2. ਮੱਤੀ ਵਾਲਾ ਉਪਦੇਸ਼ (107 ਆਇਤਾਂ) ਲੂਕਾ ਵਾਲੇ ਉਪਦੇਸ਼ (30 ਆਇਤਾਂ) ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ।
3. ਲੂਕਾ ਵਾਲੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗੱਲਾਂ ਮੱਤੀ ਵਾਲੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।
4. ਮੱਤੀ ਵਾਲੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਮੱਗਰੀ ਲੂਕਾ ਦੇ ਹੋਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਖਿੱਲਰੀ ਪਈ ਹੈ (ਅਧਿਆਇ 11, 12, 13, 14, 16)।
5. ਮੱਤੀ ਵਾਲਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਯਿਸੂ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (10:1-4), ਜਦਕਿ ਲੂਕਾ ਵਾਲਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਉਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (ਲੂਕਾ 6:12-16)^੧

ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਮੁਮਕਿਨ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੱਤੀ ਅਤੇ ਲੂਕਾ ਵਾਲੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਪੁਆਇੰਟਾਂ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਆਖ਼ਰ ਯਿਸੂ ਕਈ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਸਮੂਹਾਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਹ ਵੀ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੱਤੀ ਅਤੇ ਲੂਕਾ ਇੱਕੋ ਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹੋਣ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੱਤੀ ਪਹਾੜ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਲੂਕਾ ਪਹਾੜ ਦੇ ਪੱਧਰੇ ਥਾਂ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੇ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਲੇਖਕ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਹਰ ਵਿਹਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੱਤੀ ਨੇ ਉਸ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਜਿਹੜੀ ਖ਼ਾਸਕਰ ਉਸ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਹੂਦੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਸਿੱਖਿਆ ਲੂਕਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਜਦਕਿ ਲੂਕਾ ਨੇ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ ਚੁਣੀ ਜਿਹੜੀ ਖ਼ਾਸਕਰ ਗੈਰਕੌਮ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਹੋਣੀ ਸੀ।^੧

ਆਪਣੇ ਪਹਾੜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਗਤੀ ਭਰੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਉਸ ਦਾ

ਢੰਗ ਅੱਜ ਦੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਫ਼ਰਕ ਸੀ। ਸੱਚੀ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਲਈ ਇਹ ਲੋੜਾਂ ਯਿਸੂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ‘ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀਆਂ’ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਲਾਤੀਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ *beatitudo* ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ *makarios* ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਖੁਸ਼,’ ‘ਖੁਸ਼ਨਸੀਬ,’ ਜਾਂ ‘ਮੁਬਾਰਕ’ ਹੈ।

ਯਿਸੂ ਨੇ ਧਰਮੀ ਆਦਮੀ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਲਈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਖੁਦਾ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰਾਂ ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ਨੌਂ ਵਾਰ *ਮਕੇਰੀਅਸ* ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਮੁਬਾਰਕ ਲਈ ‘ਪੰਨ’ ਸ਼ਬਦ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਹੁਵਚਨ ਵਿਚ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਪੂਰਣਤਾ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਿਆਂ ਜਿਹੜੀ ਖੌਫ਼ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ ਉੱਥੇ ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸਤੋਂ ਉੱਪਰ ਵਾਅਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਖੂਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀਆਂ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਸਲੀ ਖੁਸ਼ੀ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਹੈ। ਰੂਹਾਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਆਦਮੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਭਰੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਭਰ ਦਵੇਗੀ (ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 4: 11, 12; 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 6:6-11)।⁷

ਜਾਣ ਪਛਾਣ (5:1, 2)

‘ਭੀੜ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਅਰ ਜਦ ਬੈਠਾ ਤਦ ਉਹ ਦੇ ਚੇਲੇ ਉਹ ਦੇ ਕੋਲ ਆਏ।’ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲੱਗਾ।

ਆਇਤਾਂ 1, 2. ਉਹ (ਯਿਸੂ) ... ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ‘ਪਹਾੜ’ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਉੱਚੇ ਥਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੋਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ 14:23; 15:29)। ਮੱਤੀ ਵਿਚ ਤੀਜੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ (4:8), ਰੂਪ ਬਦਲਣਾ (17:1), ਗ੍ਰੇਟ ਕਮੀਸ਼ਨ (28:16) ਸਣੇ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚੇ ਥਾਂਵਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ।

ਭਲਾ ਵਚਨ ਮੂਸਾ, ਜਿਸਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਨੇ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ (ਕੁਚ 19-24) ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਵਿਚ, ਜਿਸਨੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੱਸੀ, ਸੂਖਮ ਸਮਾਨਤਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਭਾਵੇਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੱਥ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਉਹ ‘ਨਬੀ’ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਗੱਲ ਮੂਸਾ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇਖ਼ਤਿਆਰੀ ਵਚਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 18:15, 18; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 3:22, 23; 7:37; ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 6:14; 7:40)।

ਯਿਸੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਲਈ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਥਾਂਵਾਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਚੋਟੀਆਂ ਕਰਕੇ ‘ਕਰਨੇ’ ਹਿੱਤੀਮ ਭਾਵ ‘ਹਤੀਨ ਦੇ ਸਿੰਗ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਥਾਂ ਤਿਬਿਰਿਆਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਠੰਡਾ ਪੈ ਚੁਕੇ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਦਾ ਥਾਂ ਹੈ। ਫ੍ਰੈਂਕ ਐਲ. ਕੋਕਸ ਨੇ ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਾ ਵਰਣਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਤਲ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਫੁੱਟ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਇਹ ‘ਦੋ ਟਿੱਲਿਆਂ ਜਾਂ ਸਿੰਗਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਤਕਰੀਬਨ ਸੱਠ ਫੁੱਟ ਉੱਚੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੋਟੀ ਦਾ ਤਾਜ ਹਨ, ਤੋਂ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਥਾਂਵਾਂ ਤੋਂ ਫ਼ਰਕ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਗਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਘਾਹ ਦੀ ਇਕ ਚੌੜੀ ਪੱਟੀ, ਭਾਵ ਇਕ ਕੁਦਰਤੀ ਅਖਾੜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਇਕ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।’⁸

ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਕਫ਼ਰਨਾਹੂਮ ਅਤੇ ਦਬਗਾ ਵਿਚ ਗਲੀਲ ਦੀ ਝੀਲ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀਆਂ ਵਾਲੀ ਪਹਾੜੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਾੜ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਯਿਸੂ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਯਾਦ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਹੁਣ ਇਕ ਚੈਪਲ ਹੈ।

ਪੱਕਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਿੱਥੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਇਹ ਗਲੀਲ ਦੀ ਝੀਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਦੇ ਪਤਾ ਨਾ ਲਗ ਸਕਣ ਕਿ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਿੱਥੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਮੱਤੀ ਨੇ ਐਨਾ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਯਿਸੂ ਪਹਾੜੀ ਉੱਤੇ ਬੈਠਾ। ਇਹ ਯਹੂਦੀ ਰੱਬੀਆਂ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਰਵਾਇਤੀ ਢੰਗ ਹੋਵੇਗਾ (13:2; 23:2; 24:3; 26:55)। ਫਿਰ ਉਹਦੇ ਚੇਲੇ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆਏ। ਯਿਸੂ ਦੇ ‘ਚੇਲਿਆਂ’ ਅਤੇ ਭੀੜ ਵਿਚ ਸਹੀ ਸਹੀ ਸਬੰਧ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਭੀੜ ਦਾ ਹੋਣਾ ਯਿਸੂ ਦੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ (7:28, 29)।

ਲੂਕਾ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਉਪਦੇਸ਼ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਬਾਰਾਂ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ (ਲੂਕਾ 6: 12-16)। ਉਹ ਯਿਸੂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਕੇ ‘ਪੱਧਰੇ’ ਥਾਂ ਤੇ ਆਏ ਜਿੱਥੇ ‘ਉਹਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਮੰਡਲੀ’⁹ ਨਾਲ ‘ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਯਹੂਦੀਆ ਤੇ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਅਤੇ ਸੂਰ ਅਰ ਸੈਦਾ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕੰਢੇ’ ਸੀ (ਲੂਕਾ 6: 17)।

ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲੱਗਾ। ਮੱਤੀ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਇਕ ਸੰਜੀਦਾ ਅਤੇ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 8: 35; 10: 34)। ਡਗਲਸ ਆਰ. ਏ. ਹੇਅਰ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ‘ਉਹ ਇਕ ਰਾਜੇ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀ ਗੱਦੀ ਉੱਤੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਸ਼ਾਹੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪਰਜਾ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।’¹⁰

ਯਿਸੂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦਾ ‘ਮੈਗਨਾ ਕਾਰਟਾ’ ਅਰਥਾਤ ਅਧਿਕਾਰ ਪੱਤਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।¹¹ ਇਹ ਸਭ ਨਿਯਮ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਹਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਵਚਨਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਇਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਉਹ ਅਨੰਦ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦਿਲ ਦੇ ਗ਼ਰੀਬ (5:3)

³ ‘ਧੰਨ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਦਿਲ ਦੇ ਗ਼ਰੀਬ ਹਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਸੁਰਗ ਦਾ ਰਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ।’

ਆਇਤ 3. ਗ਼ਰੀਬ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਵਾਂਝਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਵੇ। ਜ਼ਬੂਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਬਦਕਾਰ ਧਨਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮੀ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਨਿਚੋੜਦੇ ਹੋਏ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਫਿਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।¹² ਮਰੀਅਮ ਦੇ ਗੀਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਦੀਨ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਰਹਿਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਧਨਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਮੋੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ (ਲੂਕਾ 1: 46-55)। ਨਬੂਵਤ

ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ‘ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਸੁਣਾਉਣਾ’ ਲਈ ਅਤੇ ‘ਕੁਚਲਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣਾ’ ਲਈ ਆਇਆ (ਲੂਕਾ 4: 18; ਵੇਖੋ ਯਸਾਯਾਹ 61: 1)। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਧਰਮੀ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਨਬੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖ਼ਾਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਖ਼ਾਸ ਧਿਆਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।¹³ ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਲੂਕਾ ਵਾਲਾ ਉਪਦੇਸ਼ ‘ਗ਼ਰੀਬ’ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ (ਲੂਕਾ 6:20)।

ਲੂਕਾ ਦੇ ਉਲਟ ਮੱਤੀ ਦਿਲ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰੂਹਾਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਆਦਮੀ ਆਪਣੀਆਂ ਰੂਹਾਨੀ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਬੂਰ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਬਲੀਦਾਨ ਟੁੱਟਾ ਹੋਇਆ ਆਤਮਾ ਹੈ; ... ਟੁੱਟੇ ਅਤੇ ਆਜ਼ਿਜ਼ ਦਿਲ’ (ਜ਼ਬੂਰ 51:17)। ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੱਸਿਆ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਧਰਮੀ ਫ਼ਰੀਸੀ ਨੂੰ ਇਕ ਹਲੀਮ ਚੁੰਗੀ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਨਾਲੋਂ ਅੱਡ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫ਼ਰੀਸੀ ਨੇ ਤਾਂ ਦੁਆ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਚੁੰਗੀ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਪੁਕਾਰ ਉੱਠਿਆ, ‘ਹੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ, ਮੈਂ ਪਾਪੀ ਉੱਤੇ ਦਯਾ ਕਰ!’ (ਲੂਕਾ 18:9-14)। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 3: 17 ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਲੌਦੀਕੀਆ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਧਰਮੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਅਮੀਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਰਵੱਈਆ ਰੱਖਣ ਕਰਕੇ ਝਾੜਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਤੂੰ ਜੋ ਆਖਦਾ ਹੈਂ ਭਈ ਮੈਂ ਧਨਵਾਨ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਮਾਇਆ ਜੋੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਾਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ ਜੋ ਤੂੰ ਦੁਖੀ, ਮੰਦਭਾਗੀ, ਕੰਗਾਲ, ਅੰਨ੍ਹਾ ਅਤੇ ਨੰਗਾ ਹੈਂ।’

‘ਦਿਲ ਦੇ ਗ਼ਰੀਬ’ ਹੋਣਾ ਆਕੜੂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਧਰਮੀ ਹੋਣ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਇਹ ਹਲੀਮ ਸੋਚ ਦੇ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸੂਚੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵਿਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਯਿਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਦਿਲ ਦੇ ਗ਼ਰੀਬ’ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰਗ ਦਾ ਰਾਜ ਮਿਲੇਗਾ (3:2 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਰੂਹਾਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਮਨ ਲੈ ਕੇ ਖ਼ੁਦਾ ਕੋਲ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਯਸਾਯਾਹ ਨਬੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘ਮੈਂ ਉੱਚੇ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ ਹਾਂ, ... ਭਈ ਮੈਂ ਅੱਝਿਆਂ [‘ਦੀਨ’; NKJV] ਦੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਜੀਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕੁਚਲਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਜਿਵਾਵਾਂ’ (ਯਸਾਯਾਹ 57: 15)। ਖ਼ੁਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਉੱਚਿਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਉਹਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਨੀਵੇਂ ਬਣੇ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉੱਚਿਆਂ ਕਰੇਗਾ’ (ਯਾਕੂਬ 4: 10; ਵੇਖੋ ਕਹਾਉਤਾਂ 29:23)।

ਜਿਹੜੇ ਸੋਗ ਕਰਦੇ ਹਨ (5:4)

4 ‘‘ਧੰਨ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਸੋਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।’’

ਆਇਤ 4. ਸੋਗ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਇਦ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਕਈ ਸਭ ਤੋਂ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ ਜੋ ਸੋਗ ਅਤੇ ਦੁਖ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਵੱਲੋਂ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਜੀਜ਼ ਖੁਸ਼ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਝੱਲੇ ਗਏ ਦੁਖ ਨੂੰ ਜਾਹਿਰ ਕਰਨ ਲਈ

ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (ਉਤਪਤ 23:2; 37:34, 35; 50:3 [LXX]; ਮਰਕੁਸ 16:10)। ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਸੋਗ ਹੈ ਜੋ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜਕੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਸੋਗ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਰਲਾਪ ਅਤੇ ਰੋਣ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ‘ਸੋਗ’ ਅਤੇ ‘ਰੋਣਾ’ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਲੂਕਾ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਜਿਹੜੇ ‘ਰੋਂਦੇ’ ਹਨ, ਸਿਰਫ਼ ਬਰਕਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ (ਲੂਕਾ 6:21)।

ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਖੁੱਸੇ ਹੋਏ ਅਜੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਸੋਗ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਯਸਾਯਾਹ 61:2 ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹਾ ਨੇ ‘ਸਾਰੇ ਸੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ’ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਇਸਰਾਏਲ ਵਿਚ ਸੋਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਖੁਦਾ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜਿੱਤ ਪਾਉਣ ਦੇ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਹੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੀ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਯਿਰਮਿਯਾਹ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਉੱਤੇ ਰੋਇਆ ਸੀ (ਯਿਰਮਿਯਾਹ 9:1, 18; 13:17; 14:17)। ਵਿਰਲਾਪ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਭਾਵ ਖੁਦਾ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕਈ ਵਾਰ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਨਾਲ ਸੋਗ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਧਰਮੀ ਲੂਤ ਨੂੰ ਸਦੂਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ‘ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਤਾਇਆ ਜਾਂਦਾ’ ਸੀ। ਅਨੈਤਿਕ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਉਹਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੇ ਸਨ (2 ਪਤਰਸ 2:6-8)। ਯਿਸੂ ਜਿਹੜਾ ‘ਦੁਖੀਆ ਮਨੁੱਖ, ਸੋਗ ਦਾ ਜਾਣੂ’ ਸੀ (ਯਸਾਯਾਹ 53:3), ਬਾਗੀ ਸ਼ਹਿਰ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਰੋਇਆ ਸੀ (ਲੂਕਾ 19:41-44)। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਯਹੂਦੀਆਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਅਫ਼ਸੋਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਮਸੀਹਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ (ਰੋਮੀਆਂ 9:1-3)।

ਧਰਮੀ ਸੋਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪ ਖੁਦ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸੋਗ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਜ਼ਬੂਰ 51:1-4, 7-12)। ਇਹ ਤਦੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਨਾਲ ਖੁਦਾ ਦਾ ਦਿਲ ਟੁੱਟਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੋਬਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੌਲਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਜੋਗ ਉਦਾਸੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਤੋਬਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਛਤਾਉਂਦਾ’ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 7:10; NIV)।

ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਉੱਤੇ ਸੋਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਧਰਮੀ ਸੋਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਇਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲੇਗੀ, ਖੁਦਾ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ (11:28-30; 28:18-20; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:38; 1 ਯੂਹੰਨਾ 1:7, 9)। ਆਖ਼ਰੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲੇਗੀ (ਲੂਕਾ 16:25), ਜਦ ‘ਸਰਬ ਦਿਲਾਸੇ ਦਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ’ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:3), ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਤੋਂ ਹਰੇਕ ਹੰਝੂ ਪੂੰਝੇਗਾ’ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 7:17; 21:4)।

ਹਲੀਮ (5:5)

5 ‘ਧੰਨ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਹਲੀਮ ਹਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਹੋਣਗੇ।’

ਆਇਤ 5. ਹਲੀਮ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਦੀਨ’ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (KJV)। ਮੂਲ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਦਆਲੂ’ ਜਾਂ ‘ਨਰਮ’ ਹੈ ਪਰ ‘ਹਲੀਮੀ’ ਦਾ ਮਤਲਬ ‘ਕਮਜ਼ੋਰੀ’ ਨਹੀਂ ਹੈ। ‘*praus* ਵਿਚ ਹਲੀਮੀ ਹੈ, ਪਰ ਹਲੀਮੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੋਹੇ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਹੈ। ... ਇਹ ਤਾਕਤ ਵੱਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ।’¹⁴

‘ਹਲੀਮੀ’ ਲਈ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ‘*mEEK*’ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਸਨਮਾਨ ਤੋਂ ਘੱਟ ਭਾਵ ਕਮਜ਼ੋਰ, ਨਿਰਭਲ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇਹ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਸੀ। *Praus* ਸ਼ਬਦ ਯੂਨਾਨੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਨੈਤਿਕ ਪੱਧਰ ਦਾ ਪਰਤੀਕ ਸੀ। ਵਿਲੀਅਮ ਬਾਰਕਲੇ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੁਵਾਦ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨੂੰ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਾਇਦ *genele* ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜਿਓਂ ਹੋ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।’ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਵਚਨ ਦਾ ਇਹ ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਿਤ ਪੈਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:

ਉਸ ਆਦਮੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਜਿਹੜਾ ਹਰ ਘੜੀ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਲਤ ਸਮੇਂ ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਹਰ ਸਹਿਜ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਉੱਤੇਜਨਾ ਵੱਸ ਵਿਚ ਹੈ ਉਹ ਆਪ ਖੁਦ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਖੁਦ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਹਲੀਮੀ ਹੈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਹੈ।¹⁵

ਤਾਂ ਫਿਰ ਹਲੀਮ ਆਦਮੀ ਉਹ ਹੋਇਆ ਜਿਹੜਾ ਸਹੀ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਹੀ ਗੱਲ ਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਖ਼ਸ ਹੈ ਜੋ ਨਿੱਜੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਨਾਲੋਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਨਿਆਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਾਂ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮੰਨਣ ਨਾਲੋਂ ਸਾਨੂੰ ਬਾਰਕਲੇ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ, ‘ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦਾਨ, ਆਪਣੇ ਜਨੂੰਨ ਵਾਲੇ ਯੋਗ ਅਤੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੋਸ਼ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹੀ ਮਹਾਨ ਹੋਏ ਹਨ।’¹⁶

Traus ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਵਰਣਨਾਂ ਲਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਗਿਣਤੀ 12:3 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਮੂਸਾ ਸਾਰਿਆਂ ਆਦਮੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਜਿਹੜੇ ਧਰਮੀ ਉੱਤੇ ਸਨ ਬਹੁਤ ਅਧੀਨ [*praus*; LXX] ਸੀ (KJV)। ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ‘ਕੋਮਲ [*praus*] ਅਤੇ ਮਨ ਦਾ ਗਰੀਬ’ ਸੀ (11:29; ਵੇਖੋ 21:5)। ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਬੜੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਕਾਬਲ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਖੁਦ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੇਵਕ ਵਾਲੇ ਰਵੱਈਏ ਅਤੇ ਸਮਝ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ‘ਯਿਸੂ ਨੇ ਜੇਲੋਤੇਸੀਆਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਮਸੀਹਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਕਾਈ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਬਲਕਿ ਖੁਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਹਲੀਮੀ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਭਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕੀਤਾ।’¹⁷

ਯਿਸੂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਸੀ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਹਲੀਮ ਲੋਕ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਹੋਣਗੇ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਅਹਿਮ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ‘ਧਰਤੀ’ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਜ਼ਮੀਨ’ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ, ਇਹ ਕਿ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਜ਼ਬੂਰ 37:11 (36:11; LXX) ਦਾ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ: ‘ਪਰ ਹਲੀਮ ਲੋਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਹੋਣਗੇ, ਅਤੇ ਬੜੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਹੋਣਗੇ’ (NIV)। ਜ਼ਬੂਰ 37 ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਅਤੇ ਧਰਮੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫ਼ਰਕ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ

ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕਿ “ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਧਰਤੀ [ਕਨਾਨ] ਦੀ ਬਰਕਤ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕੌਣ ਪਾਵੇਗਾ?” ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੁਸ਼ਟ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੁਸ਼ਟ ਵਿਆਉਂਤਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਦਕਿ ਧਰਮੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਹੋਣਗੇ (ਵੇਖੋ 61:7)।

ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਯਿਸੂ ਵਾਪਸ ਆਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰੇਗਾ। ਉਸ ਦਾ ਰਾਜ ਉਸ ਤੋਂ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਮਰਕੁਸ 9: 1; ਯੂਹੰਨਾ 18:36; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1:6-8)। ਇਸ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀ ਨੂੰ ਪਰਲੋਕ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ “ਨਵੇਂ ਆਕਾਸ਼” ਅਤੇ “ਨਵੀਂ ਧਰਤੀ” ਦੇ ਭਾਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਜਿਸ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਵਾਰਿਸ ਹੋਣਗੇ (2 ਪਤਰਸ 3:13; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 21:1)। ਇਹ ਉਸ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਜੋ ਮਸੀਹ ਦੇ ਲੋਕ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਰਕਤਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਪਾਉਣ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਕਾਬਲੀਅਤ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 3:21-23)। ਰੌਬਰਟ ਐਚ. ਮਾਉਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੀਏ, ਤਾਂ ਜਾਬਰ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਹਰਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਅਨੰਦ ਨਹੀਂ ਲੈ ਪਾਉਂਦੇ। ਸਿਰਫ਼ ਹਲੀਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਟਿਕਾਉ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।¹⁸ ਜੇਮਸ ਮੈਕਗਿੱਲ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਧਰਤੀ ਦੀ ਦੌਲਤ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਜਿਸ ਦੇ ਵੀ ਨਾਂਅ ਤੇ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਲੀਮ ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਹਨ। ...

ਹਲੀਮ ਲੋਕ ਇਸ ਧਰਤੀ, ਇਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਸੌ ਗੁਣਾ ਬਰਕਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਵ ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਭਰਭੂਰੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ! (ਮਰਕੁਸ 10:30)¹⁹

ਜਿਹੜੇ ਧਰਮ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਤੇ ਤਿਹਾਏ ਹਨ (5:6)

“ਧੰਨ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਧਰਮ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਤੇ ਤਿਹਾਏ ਹਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਰਜਾਏ ਜਾਣਗੇ।”

ਆਇਤ 6. ਭੁੱਖੇ ਤੇ ਤਿਹਾਏ ਹੋਣਾ ਸ਼ਾਇਦ ਇਨਸਾਨ ਵੱਲੋਂ ਚਾਹੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਾਹੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜਿਸਮਾਨੀ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ ਹੈ। ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਖਾਣ ਅਤੇ ਪੀਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਿੱਖੀ ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਪਿਆਸ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭੁੱਖੇ ਹੋਣ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਚਾਲੀ ਦਿਨ ਅਤੇ ਚਾਲੀ ਰਾਤਾਂ ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ (4:2 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੂਕਾ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਹੈ, “ਧੰਨ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਜਿਹੜੇ ਹੁਣ ਭੁੱਖੇ ਹੋ ਕਿਉਂ ਜੋ ਰਜਾਏ ਜਾਓਗੇ” (ਲੂਕਾ 6:21)। ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਖੁਦਾ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਮਰਪਣ ਕਰਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 6:5; 11:27; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 7:16)।

ਮੱਤੀ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਭੁੱਖੇ ਅਤੇ ਪਿਆਸੇ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਇੱਛਾ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹੇ ਰੂਪਕ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਜ਼ਬੂਰਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ

ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ:

ਜਿਵੇਂ ਹਰਨੀ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਤਰਸਦੀ ਹੈ,
ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਮੇਰਾ ਜੀ, ਹੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ, ਤੇਰੇ ਲਈ ਤਰਸਦਾ ਹੈ।
ਮੇਰਾ ਜੀ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਲਈ, ਜੀਉਂਦੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਲਈ ਤਿਹਾਇਆ ਹੈ,
ਮੈਂ ਕਦੋਂ ਜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵਾਂ (ਜ਼ਬੂਰ 42: 1, 2)।

ਹੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹੈਂ।
ਮੈਂ ਦਿਲ ਤੋਂ ਤੈਨੂੰ ਭਾਲਦਾ ਹਾਂ,
ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਤੇਰੀ ਤਿਹਾਈ ਹੈ,
ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਤੇਰੇ ਲਈ ਤਰਸਦਾ ਹੈ,
ਸੁੱਕੀ ਅਤੇ ਬੰਜਰ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਜ਼ਬੂਰ 63: 1)।

ਰੂਹਾਨੀ ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਪਿਆਸ ਦੀ ਗੱਲ ਯਸਾਯਾਹ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ:

‘‘ਓਏ, ਹਰੇਕ ਜੋ ਤਿਹਾਇਆ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਪਾਣੀ ਲਈ ਆਓ,
ਅਤੇ ਜਿਹਦੇ ਕੋਲ ਚਾਂਦੀ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਆਓ,
ਲੈ ਲਓ ਅਤੇ ਖਾ ਲਓ,
ਆਓ, ਬਿਨਾਂ ਚਾਂਦੀ, ਬਿਨਾਂ ਮੁੱਲ ਮਧ ਤੇ ਦੁੱਧ ਲੈ ਲਓ,
ਜਿਹੜੀ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ, ਉਹਦੇ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਚਾਂਦੀ,
ਅਤੇ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਰਜਾਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਕਿਉਂ ਖਰਚਦੇ ਹੋ?
ਪਿਆਨ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਸੁਣੋ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਖਾਓ,
ਤੁਹਾਡਾ ਜੀ ਬਿੰਧਿਆਈ ਨਾਲ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਵੇ’’
(ਯਸਾਯਾਹ 55: 1, 2)।

ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਉਤਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇਸ ਰੂਹਾਨੀ ਭੁੱਖ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ। ਜਦ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਖ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ‘‘ਇਨਸਾਨ ਨਿਰੀ ਰੋਟੀ ਨਾਲ ਹੀ ਜੀਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ ਪਰ ਹਰੇਕ ਵਾਕ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਮੁੱਖੋਂ ਨਿੱਕਲਦਾ ਹੈ’’ (4:4)। ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਖੂਹ ਉੱਤੇ ਜਦ ਚੇਲੇ ਸੁਖਾਰ ਨਾਮਕ ਨਗਰ ਤੋਂ ਭੋਜਨ ਲੈ ਕੇ ਮੁੜੇ ਤਾਂ ਉਹ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਖਾਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ‘‘ਖਾਣ ਲਈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਭੋਜਨ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ’’ ਅਤੇ ‘‘ਮੇਰਾ ਭੋਜਨ ਇਹੋ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਭੋਜਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਉੱਤੇ ਚੱਲਾਂ ਅਰ ਉਹਦਾ ਕੰਮ ਸੰਪੂਰਣ ਕਰਾਂ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 4:32, 34)।

ਇਸ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀ ਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਕੁਝ ਭਾਗ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਉਸ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ‘‘ਧਰਮ’’ ਤੋਂ ਯਿਸੂ ਦਾ ਭਾਵ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ‘‘ਨਿਆਂ,’’ ‘‘ਨੈਤਿਕ ਇਮਾਨਦਾਰੀ,’’ ਜਾਂ ‘‘ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹੀ ਖਲੋਣਾ’’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਡੋਨਲਡ ਏ. ਹੈਗਨਰ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀ ਨੇ ਦੱਬੇ ਕੁਚਲ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਦਲੇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਰਾਜ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨਿਆਂ ਲਈ ਭੁੱਖੇ ਅਤੇ ਪਿਆਸੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਕਾਇਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।²⁰ ਲਿਓਨ ਮੌਰਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਦਾ ਸਬੰਧ ਨੈਤਿਕ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘‘ਹਰ ਕੋਈ

ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਸਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਯਿਸੂ ਆਪਣੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਵ ਭਰੀ ਚਿੰਤਾ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ।²¹ ਖੁਦਾ ਦੇ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਕਮੀਆਂ ਤੇ ਪਾਪ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸਹੀ ਖਲੋਣ ਜਾਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਖੁਦਾ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇਸ ਆਇਤ ਦੀ ਯੂਨਾਨੀ ਬਨਾਵਟ ਤੋਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਧਰਮ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਬਦਲਵੀਂ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਪੂਰਕ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਰੂਹਾਨੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮਸੀਹ ਦਾ ਚੇਲਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਹਰ ਭਾਗ ਦੀ ਤੜਪ ਹੈ।²²

ਜਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖੁਦਾ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਾਅਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਖੁਦਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਹਰ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਅਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਜ਼ਬੂਰ 107:9 ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ: ‘ਉਹ ਤਾਂ ਤਰਸ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਰਜਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭੁਖੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਪਧਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਭਰਦਾ ਹੈ’ (ਵੇਖੋ ਯਿਰਮਿਯਾਹ 31:25; ਲੂਕਾ 1:53)। ਖੁਦਾ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਰੀਰਕ ਹੋਣ ਜਾਂ ਆਤਮਿਕ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰੂਹਾਨੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਮੌਜੂਦਾ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਜੀਉਣ ਦੀ ਰੋਟੀ ਮੈਂ ਹਾਂ। ਜੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਮੂਲੇ ਭੁੱਖਾ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਨਿਹਚਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸੋ ਕਦੇ ਵੀ ਤਿਹਾਇਆ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ’ (ਯੂਹੰਨਾ 6:35)। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਰੂਹਾਨੀ ਭਰਪੂਰੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਭਰਪੂਰੀ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿਆਕਤ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਭੋਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ (8:11, 12; 22:1-10; 25:10; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 19:9)। ਸੁਰਗੀ ਨਗਰ ਵਿਚ ਪਿਆਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਬੁਝਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਹੜਾ ਬਿਨਾਂ ਕੀਮਤ ਦੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 21:6; 22:17)।

ਦਯਾਵਾਨ ਲੋਕ (5:7)

7 ‘ਪੰਨ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਦਯਾਵਾਨ ਹਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਦਯਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।’

ਆਇਤ 7. ਦਯਾਵਾਨ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਹਮਦਰਦ’ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਇਆ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਸ਼ਬਦ ‘ਦਯਾ’ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਵਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਤੇ ਦਯਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਉਹਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਪਰੇਪਕਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਭਲਿਆਈ ਦੀ ਚਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਫ਼ਰਕ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਆਦਮੀ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਇਹ ‘ਸਮਾਨ-ਅਨੁਭੂਤੀ’ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ‘ਸਹਾਨੁਭੂਤੀ,’ ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀ ਤਰਸਯੋਗ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ।

ਦਯਾਵਾਨ ਹੋਣ ਤੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਖ਼ਾਸ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। ਰੋਮੀ ਲੋਕ ਤਰਸ ਨੂੰ ਤੁੱਛ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਤਮਾ ਦੇ ਰੋਗ ਦੇ ਰੂਪ ਦੇ ਵਿਚ ਵੇਖਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਦਯਾ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹਰ ਇਕ ਇਸਾਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਤੁੱਛ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਮਰਦਾਨਗੀ ਨੂੰ ਵਡਿਆਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਦਯਾ

ਵਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਮਰਦਾਨਗੀ ਦੀ ਕਮੀ ਸੀ।²³

ਯਿਸੂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਦਯਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਧਰਮੀ ਸਨ, ਘਮੰਡ ਨਾਲ ਭਰੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਹਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਦੁਖੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਰਹਿਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਦੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਪਾਪ ਲਈ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਦੇ ਸਨ (ਵੇਖੋ ਲੂਕਾ 13:1-5; ਯੂਹੰਨਾ 9:1, 13, 34)। ਪੌਲਸ ਦੇ ਗੁਰੂ ਗਮਲੀਏਲ ਨੂੰ ਟਾਲਮੁਡ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ‘ਜਿਹੜਾ [ਵੀ] ਦੂਜਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦਆਲੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਉੱਤੇ ਸੁਰਗ ਵੱਲੋਂ ਦਯਾ ਵਿਖਾਈ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਜਿਹੜਾ ਦੂਜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਦਯਾਲੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਸ ਉੱਤੇ ਸੁਰਗ ਵੱਲੋਂ ਦਯਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ।’²⁴

ਆਪਣੇ ਕਈ ਸਮਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਦਯਾ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸਹੀ ਸੀ। ਦਯਾ ਖੁਦਾ (ਕੁਝ 34:6; ਲੂਕਾ 6:36) ਅਤੇ ਮਸੀਹ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 2:17) ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਖੂਬੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਦਯਾ ਨੂੰ ‘ਤੁਰੇਤ ਦੇ ਭਾਰੇ ਹੁਕਮਾਂ’ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ (23:23; ਵੇਖੋ 9:13; 12:7)। ਉਸ ਦੀ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀ ਵਿਚ ਕਹਾਉਤਾਂ 14:21 ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਗੱਲ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ: ‘ਅਤੇ ਜੇ ਮਸਕੀਨਾਂ ਉੱਤੇ ਤਰਸ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪੰਨ ਹੈ’ (LXX)। ਦਯਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਮੱਤੀ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਵੀ ਜਦ ‘ਦਯਾ’ ਲਈ ਖਾਸ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਰੋਬਰਟ ਐਚ. ਗੁੰਡਰੀ ਨੇ ਇਹ ਸੂਚੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਹੈ:

ਯੂਸੁਫ਼ ਮਰੀਅਮ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਕੇ ਦਯਾ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ (1:19); ਇਕ ਪਤੀ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਤਲਾਕ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਤੇ ਦਯਾ ਵਿਖਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ (5:31-32 ...); ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਯਾ ਦੇ ਇਕ ਕਾਰਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਾਫ਼ੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ (18:23-35); ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਦਿਨ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇਣਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਘੰਟਾਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਾਰਜ ਹੈ (20:1-16); ‘ਛੋਟੇ ਬਾਲਕਾਂ’ (ਅਧਿਆਇ 18) ਭਾਵ ਬੱਚਿਆਂ, ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਅਤੇ ਹੈਕਲ ਵਿਚ ਲੰਗੜਿਆਂ (21:14-16), ਅਤੇ ਮਸੂਲ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਵੇਸਵਾਵਾਂ (21:28-32); ਵੱਲ ਯਿਸੂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਯਾ ਨੂੰ ਹੀ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਦਯਾ ਦੇ ਕੰਮ ਆਖ਼ਰੀ ਨਿਆਂ ਵੇਲੇ ਭੇਡਾਂ ਨੂੰ ਬੱਕਰੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਅੱਡ ਕਰਦੇ ਹਨ (25:31-46)।²⁵

ਯਿਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਦੂਜਿਆਂ ਤੇ ਦਯਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਵੀ ਦਯਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, ‘ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਮਾਫ਼ ਨਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਤਾ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅਪਰਾਧ ਮਾਫ਼ ਨਾ ਕਰੇਗਾ’ (6:15)। ਜੇ ਅਸੀਂ ਦੂਜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਦਯਾ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਾਫ਼ੀ ਵਾਸਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹਨੇ ਦਯਾ ਨਾ ਕੀਤੀ ਉਹਦਾ ਨਿਆਉਂ ਦਯਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਦਯਾ ਨਿਆਉਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਫ਼ਤਹਿ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ’ (ਯਾਕੂਬ 2:13)। ਸਾਡੇ ਪਾਪ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਉਸ ਦੇ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀ ਦਯਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਦਯਾ ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਦਯਾ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਸਾਨੂੰ ਸਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਬਲਕਿ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਮਾਫ਼ੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਸੀਂ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ‘ਦਯਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਲੱਛਣਾਂ ਨਾਲ ਹੈ ਜਦਕਿ ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਕਾਰਣ ਨਾਲ ਹੈ। ਦਯਾ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਕਿਰਪਾ ਜੁਰਮ ਦੀ

ਮਾਫ਼ੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦਯਾ ਤਕਲੀਫ਼ ਨੂੰ ਚੁੱਕਦੀ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਕਿਰਪਾ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਦੀ ਹੈ।²⁶ ਹੈਡਨ ਡਬਲਯੂ. ਰੋਬਿਨਸਨ ਨੇ ਜਦ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਠੀਕ ਹੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ‘ਕਿਰਪਾ ਸਾਡੇ ਪਾਪੀ ਹੋਣ ਲਈ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਦਯਾ ਸਾਡੀ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਹੈ।’²⁷

ਸ਼ੁੱਧ ਮਨ (5:8)

੪ ‘ਪੰਨ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ੁੱਧ ਮਨ ਹਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਵੇਖਣਗੇ।’

ਆਇਤ 8. ਸ਼ੁੱਧ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਸਤਾਈ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। NASB ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਪਵਿੱਤਰ’ ਜਾਂ ‘ਸਾਫ਼’ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਨ ਅੰਦਰੂਨੀ ਇਨਸਾਨ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ, ਸੋਚ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਫ਼ਰੀਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਹਰੀ ਰਵਾਇਤੀ ਸਾਫ਼ ਸਫ਼ਾਈ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਮਸੀਹ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ 15:1-11; 23:25-28)। ਸ਼ੁੱਧ ਮਨ ਹਰ ਚੰਗੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਰੋਤ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਹੀ ਕੰਮ ਬੇਕਾਰ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (ਵੇਖੋ 12:34; 15:19)। ਮਾਈਕਲ ਜੇ. ਵਿਲਕਿੰਸ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਰੱਬੀ ਲੋਕ ਰਵਾਇਤੀ ਸ਼ੁੱਧਕਰਣ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨੇਮਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪੇਚੀਦਾ ਸਿਸਟਮ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਨ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮਿਸ਼ਨਾਹ ਦਾ ਭਾਗ ਬਣ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ *Tohoroth* (‘ਸਫ਼ਾਈ’) ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਨੇਮ, ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨੇਮਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਨ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬਾਹਰੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਬਾਹਰੀ ਰੂਪ ਸਾਫ਼ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮਨ ਸ਼ੁੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ... ਸ਼ੁੱਧ ਮਨ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਚਿੱਤਰਣ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਲਗਨ ਖੁਦਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।²⁸

ਯਿਸੂ ਦੀ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀ ਵਿਚ ਬੰਦਗੀ ਦੇ ਰਾਹ ਦੀ ਗੂੰਜ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਜ਼ਬੂਰਾਂ ਦੀ ਪੋਥੀ ਵਿਚ ਹੈ:

ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਕੌਣ ਚੜ੍ਹੇਗਾ,
ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਵਿਚ ਕੌਣ ਖੜਾ ਹੋਵੇਗਾ?
ਉਹ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਪਾਕ ਅਤੇ ਮਨ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ,
ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜੀਅ ਫ਼ਰੋਬ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ,
ਅਤੇ ਛਲਣ ਲਈ ਸਹੁੰ ਨਹੀਂ ਖਾਧੀ (ਜ਼ਬੂਰ 24:3, 4)।

ਜ਼ਬੂਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੁਆ ਕੀਤੀ:

ਹੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਕ ਪਾਕ ਮਨ ਉਤਪਨ ਕਰ, ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਦ ਸਥਿਰ ਆਤਮਾ ਵੀ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਜ਼ੂਰੋਂ ਨਾ ਧੱਕ, ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਮੈਥੋਂ ਨਾ ਲੈ (ਜ਼ਬੂਰ 51:10, 11)।

ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ‘‘ਸ਼ੁੱਧ ਮਨ’’ ਹਨ, ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਵੇਖਣਗੇ। ਇੱਥੇ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ ‘‘ਵੇਖਣਾ’’ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਨਾਲੋਂ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ, ਅਨੰਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜਾਣਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ (ਕੂਚ 33:20; ਯੂਹੰਨਾ 1:18; 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 6:16)। ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਬੋਧ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵੇਖੇ ਬਗ਼ੈਰ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ (ਜ਼ਬੂਰ 63:2; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 11:27)। ਤਾਂ ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ (ਵੇਖੋ 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 5:7), ਅਤੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ‘‘ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ’’ ਵੇਖਣਗੇ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 13:12; ਵੇਖੋ 1 ਯੂਹੰਨਾ 3:2)। ਸੁਰਗੀ ਨਗਰ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 21:3) ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ‘‘ਉਹਦਾ ਦਰਸ਼ਣ ਪਾਉਣਗੇ’’ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 22:4)।

ਮੇਲ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ (5:9)

੧ ‘‘ਪੰਨ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਮੇਲ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਕਰਾਉਣਗੇ।’’

ਆਇਤ 9. ਮੇਲ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸ਼ਬਦ ਪੂਰੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਲੂਈਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ‘‘ਅਜਿਹੇ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ ਜੋ ਅਫ਼ਵਾਹ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਲੱਤ ਅੜਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਸ਼ਰਾਰਤੀ, ਗੱਪੀ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।^{੧੯}

ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ‘‘ਮੇਲ’’ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਨੱਬੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੂਪਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਦੀ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਹੈ। ‘‘ਮੇਲ’’ ਲਈ ਇਬਰਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ (*shalom*) ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਾਲੋਮ ਦਾ ਅਰਥ ਝਗੜੇ ਦੀ ਗੈਰ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ ਕੇ ਹੈ। ਭਾਵ ਇਸ ਵਿਚ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਭਲਿਆਈ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ। ਹੇਅਰ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਬੜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਹੈ।

ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਕਸ ਰੋਮਾਨਾ [ਰੋਮੀ ਸ਼ਾਂਤੀ] ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬੋਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਫ਼ੌਜੀ ਸਰੇਸ਼ਠਤਾ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਰੋਮੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਭ੍ਰਮੱਧ ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਡਾਕੂਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਾਹਜ਼ਨੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤਕ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਕੂਮਤ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ *ਸ਼ਾਲੋਮ* ਵਿਚ ਮੇਲ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਭ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਰੋਮੀ ਦਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।^{੨੦}

ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਫ਼ਲਿਸਤੀਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੈਗਨਰ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਜੇਲੋਤੇਸੀ ਸਨ। ਇਹ ਯਹੂਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਇਲਫ਼ਾ ਅਰਥਾਤ ਆਪਣੇ ਰੋਮੀ ਦਮਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਫੇਰ ਤੋਂ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 6:15)। ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘‘ਆਪਣੀ ਜੰਗਪਸੰਦੀ ਨਾਲ ਜੇਲੋਤੇਸਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਖਾਉਣ ਦੀ ਹੋਰ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ

ਹਨ' ' ਪਰ ਯਿਸੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਖੁਦਾ ਦਾ ਰਾਜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਉਸ ਦਾ ਆਉਣਾ ਖੁਦਾਈ ਪਹਿਲ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਲੋਕ ਹੋਣੇ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਮੇਲ ਨੂੰ ਵਧਾਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।¹

ਯਿਸੂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੇਲ ਜਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਧੰਨ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਸੰਦ ਹਨ' ਜਾਂ 'ਧੰਨ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।' ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੇਲ ਯਾਨੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ। ਇਹ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਵੜਾਈ ਤੋਂ ਬਚਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਵਾਅਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸੱਚੀ ਖੁਸ਼ੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਜਿੱਤ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਰਕਲੇ ਨੇ ਮੇਲ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਇਸ ਭਾਗ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਜਿਸ ਗੱਲ ਦੀ ਇਸ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀ ਵਿਚ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੰਗ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਾਲ ਬਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਰਾਹ ਜੋ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਜਾਂ ਮੇਲ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।²

ਯਿਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਮੇਲ ਨੂੰ ਵਧਾਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਖਵਾਉਣਗੇ। ਖੁਦਾ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੰਗਤੀ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਰਲਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਇਕਲੌਤੇ ਬੇਟੇ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੇਲ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 5: 1-11; ਅਫ਼ਸੀਆਂ 2: 11-22)। ਉਹ 'ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ' (ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 4: 9; 1 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 5: 23) ਹੈ। ਮੇਲ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ 'ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ' ਅਖਵਾਉਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਉਹਦੇ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ 'ਪੁੱਤਰ' ਆਖਦਾ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 8: 14; ਗਲਾਤੀਆਂ 3: 26, 27)। ਪਰ ਉਹ ਮੇਲ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖ਼ਰੀ ਨਿਆਂ ਵੇਲੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸੰਤਾਨ ਬਣਾਵੇਗਾ।

ਸਤਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ (5:10-12)

10 'ਧੰਨ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਧਰਮ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸਤਾਏ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਸੁਰਗ ਦਾ ਰਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ।

11 'ਧੰਨ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖ ਮੇਰੇ ਕਾਰਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੋਲੀਆਂ ਮਾਰਨਗੇ ਅਤੇ ਸਤਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਬੁਰੀ ਗੱਲ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਬੂਠ ਮੂਠ ਲਾਉਣਗੇ।¹² ਅਨੰਦ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰੋ ਕਿਉਂ ਜੋ ਤੁਹਾਡਾ ਫਲ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਥੋਂ ਅਗਲਿਆਂ ਨਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਾਇਆ ਸੀ।'

5:3-12 ਵਿਚ 'ਧੰਨ' ਸ਼ਬਦ ਭਾਵੇਂ ਨੌਂ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀਆਂ ਨੌਂ ਹੀ ਹਨ, ਪਰ ਅਠਵੀਂ (5: 10) ਅਤੇ ਨੌਂਵੀਂ (5: 11, 12) ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇੱਕਠੇ ਰੱਖ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਸਤਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਅੱਠ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀਆਂ ਅੱਠਵੀਂ ਪੁਰਖ 'ਉਹ' ਵਿਚ ਹਨ, ਪਰ ਨੌਂਵੀਂ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀ ਮੱਧਮ ਪੁਰਖ 'ਤੁਸੀਂ' ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਠ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀਆਂ

ਭੀੜ ਵਾਸਤੇ ਆਖੀਆਂ ਅਤੇ ਨੌਵੀਂ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਲਈ।³³ ਲੂਣ ਅਤੇ ਚਾਨਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਮੱਧਮ ਪੁਰਖ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ (5:13-16)।

ਆਇਤ 10. ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਖ਼ਰੀ ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ‘‘ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਦਾ ਚਰਮ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।’’³⁴ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘‘ਧੰਨ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਧਰਮ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸਤਾਏ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਸੁਰਗ ਦਾ ਰਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ।’’ ‘‘ਸਤਾਏ’’ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ‘‘ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ, ਕੱਢੇ ਜਾਣਾ ਖਦੇੜੇ ਜਾਣਾ।’’ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਰੀਰਕ ਸਤਾਅ, ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਤਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਹੋਰ ਰੂਪਾਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਭਾਵ ਸੁਰਗ ਦਾ ਰਾਜ ਆਮ ਅਰਥ ਵਿਚ ਸਤਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ‘‘ਧਰਮ ਦੇ ਕਾਰਣ’’ ਸਤਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਹੀ ਹੈ। ਪਤਰਸ ਨੇ ਬੁਰਿਆਈ ਕਰਨ ਤੇ ਸਤਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਲਈ ਸਤਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਅੱਡ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਜੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੋਲੀਆਂ ਵੱਜਣ ਤਾਂ ਧੰਨ ਹੋ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਤੇਜ ਦਾ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਆਤਮਾ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਠਹਿਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਐਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਖੂਨੀ ਯਾ ਚੋਰ ਯਾ ਬੁਰਿਆਰ ਯਾ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲੱਤ ਅੜਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਕੇ ਦੁਖ ਪਾਵੇ। ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਮਸੀਹ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਦੁਖ ਪਾਵੇ ਤਾਂ ਲੱਜਿਆਵਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਸਗੋਂ ਇਸ ਨਾਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰੇ (1 ਪਤਰਸ 4:14-16; ਵੇਖੋ 3:14)।

ਆਇਤ 11. ਯਿਸੂ ਨੇ ਸਤਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਬੋਲਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ: ‘‘ਧੰਨ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖ ਮੇਰੇ ਕਾਰਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੋਲੀਆਂ ਮਾਰਨਗੇ ਅਤੇ ਸਤਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਬੁਰੀ ਗੱਲ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਝੂਠ ਮੂਠ ਲਾਉਣਗੇ।’’ ਸਤਾਅ ਵਿਚ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਅਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਲੂਕਾ 6:22 ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੇਰਵਾ ਹੈ: ‘‘ਧੰਨ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਜਦ ... ਮਨੁੱਖ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਵੈਰ ਰੱਖਣਗੇ ਅਤੇ ਜਦ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਛੇਕ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਬੋਲੀਆਂ ਮਾਰਨਗੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਂਮ ਬੁਰਾ ਜਾਣ ਕੇ ਕੱਢ ਸੁੱਟਣਗੇ’’ (5:10)। ‘‘ਬੋਲੀਆਂ’’ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਬੇਹੱਦ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘‘ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਣਾ’’ ਜਾਂ ‘‘ਫਿਟਕਾਰਨਾ’’ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੂਲ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘‘ਕਿਸੇ ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਵਿਚ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਜਾਂ ਬਦਨਾਮੀ ਸੁੱਟਣਾ’’ ਹੈ।

‘‘ਮੇਰੇ ਕਾਰਣ’’ ਤੋਂ ਭਾਵ ‘‘ਮਸੀਹ ਦੀ ਖ਼ਾਤਿਰ ਹੈ।’’ ਇਹ ਵਾਕਅੰਸ਼ ‘‘ਧਰਮ ਦੇ ਕਾਰਣ’’ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘‘ਚੇਲਾ ਗੁਰੂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਚਾਕਰ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਨਾਲੋਂ’’ (10:24) ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਕ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਰਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਮੁਕਦਮੇ ਚਲਾਏ ਜਾਣਗੇ, ਕੋੜੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਮਾਰ ਵੀ ਸੁਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ (10:16-23)।

ਆਇਤ 12. ਅਜਿਹੇ ਸਤਾਅ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ‘‘ਅੰਨੰਦ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰੋ।’’ ਲੂਕਾ 6:23 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ‘‘ਉਸ ਦਿਨ ਅੰਨੰਤ ਹੋਵੋ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਉਛਲੋ।’’ ਸਤਾਅ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅੰਨੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਅੱਜ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਬੇਤੁਕੀ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਲੱਗੇ ਪਰ ਮੁੱਢਲੀ ਕਲੀਸੀਆ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੋੜੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਰਸੂਲ ‘‘ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਅੰਨੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜੋ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨਾਮ ਦੇ ਕਾਰਣ ਬੇਪਤ ਹੋਣ ਦੇ ਜੋਗ ਗਿਣੇ ਗਏ

ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚਲੇ ਗਏ’’ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 5:40, 41)।

ਸਤਾਅ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਯਿਸੂ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅਨੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ‘‘ਤੁਹਾਡਾ ਫਲ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੈ।’’ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਕਸ਼ਟ ਉੱਪਰ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਲਈ ਹਨ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 4:17)।

ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀਆਂ ਦਾ ਆਰੰਭ ਅਤੇ ਅੰਤ ‘ਸੁਰਗ ਦਾ ਰਾਜ’ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਆਖ਼ਰੀ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀ ਵਿਚ ਸੁਰਗ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਹਨ: ‘ਸੁਰਗ ਦਾ ਰਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ’ (5:3, 10) ਅਤੇ ‘‘ਤੁਹਾਡਾ ਫਲ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੈ’’ (5:12)।

ਯਿਸੂ ਦੇ ਚੇਲੇ ਜਦ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਲਈ ਸਤਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਝੱਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਨਬੀਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ: ‘ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਥੋਂ ਅਗਲੇ ਨਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਾਇਆ ਸੀ।’ ਨਬੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਝਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਸੀ, ਠੁਕਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਤਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਖੁਦਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਦਿੱਤੀ (23:31, 34, 37; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 7:52; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 11:32-38; ਯਾਕੂਬ 5:10, 11)। ਅਜਿਹਾ ਸਤਾਅ ਸਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

~~~ ਸਬਕ ~~~

ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪਿੱਛਾ (5:1-12)

ਖੁਸ਼ੀ ਸਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਭਲਾ ਸਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਭਲਾ ਖੁਸ਼ੀ ਬਹੁਤੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲੀ ਨੌਕਰੀ ਪਾ ਕੇ, ਸਾਡੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਘਰ ਮਿਲਣ ਤੇ, ਕਿਸੇ ਸੁਖਾਂਵੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਫ਼ਾਇਦੇਮੰਦ ਮਾਲੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ? ਨਹੀਂ ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਖੋਜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁੱਖ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 6:9, 10)। ਖੁਸ਼ੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੱਸ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਸੱਚੀ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਹੀ ਸਬੰਧ ਹੋਣ ਨਾਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਯਿਸੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਨਾ (5:1-12)

ਮੱਤੀ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਚਾਰ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀਆਂ ਦਿਲ ਅਤੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਨਿਯਮਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਆਖ਼ਰੀ ਚਾਰ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀਆਂ ਉਸ ਢੰਗ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਜਦ ਅਸੀਂ ‘‘ਦਿਲ ਦੇ ਗ਼ਰੀਬ’’ (5:7) ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਖੁਦਾ ਦੀ ਦਯਾ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਧੇਰੇ ਦਿਆਲੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (5:3)। ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲੈਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੋਣ ਤੇ (5:4) ਸਾਨੂੰ ਵੱਧ ਪਵਿੱਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ (5:8)। ਦਿਲ ਦੇ ਹਲੀਮ ਹੋਣਾ (5:5) ਸਾਡਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਮੇਲ ਵੱਲ ਲਿਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ (5:9)। ਜਦ ਅਸੀਂ ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ‘ਧਰਮ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਅਤੇ ਤਿਹਾਏ ਹੋਵਾਂਗੇ’ (5:6) ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਪਾਵਾਂਗੇ ਜਿਹੜੀ ਯਿਸੂ ਦੇ

ਚੇਲਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ (5: 10-12)। ਪੌਲਸ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਸਭੇ ਜਿੰਨੇ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਉਮਰ ਕੱਢਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਸੋ ਸਤਾਏ ਜਾਣਗੇ’ (2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3: 12)।

ਡੀ. ਮਾਰਟਿਨ ਲੋਇਡ-ਜੋਨਸ ਨੇ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੱਚਾਈਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ਹੈ।⁵ (1) ਉਹ ਹਰ ਮਸੀਹੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਢੰਗ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। (2) ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਮਸੀਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਸਮਾ ਲਵੇ। (3) ਉਹ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੁਭਾਵਕ ਰੁਝਾਨ ਆਖੀਏ ਬਲਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸੁਭਾਵਕ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਉਲਟ ਕਰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। (4) ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਨਿਰਾਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਆਖਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੀਆਂ ਕਈ ਮੰਡਲੀਆਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਢਲਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਪੈਸਾ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਸਾਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਖੜੇ ਹੋਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਯਾਕੂਬ 4: 4; 1 ਯੂਹੰਨਾ 2: 15-17)। ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਕਲੀਸੀਆ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਲੀਸੀਆ ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਰਗੀ ਹੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਸੰਸਾਰ ਦੇ’ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ (ਯੂਹੰਨਾ 17: 15-17)।

ਇਕ ਮਸੀਹੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ (5:1-12)

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਾਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪੁਆਇੰਟਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀਆਂ ਉੱਤੇ ਇਕ ਸਬਕ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

1. ਆਪਣੇ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝੋ।
2. ਸਮਝ ਲਵੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਾਪਾਂ ਨਾਲ ਖੁਦਾ ਦਾ ਦਿਲ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
3. ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੁਦਾ ਅੱਗੇ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿਓ।
4. ਤਾਂਘ ਨਾਲ ਰੂਹਾਨੀ ਭੋਜਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਕਰੋ।
5. ਦਿਆਲੂ ਹੋਣਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ।
6. ਮਨ ਸਾਫ਼ ਰੱਖੋ।
7. ਮੇਲ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਣਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਰੋ।
8. ਸਤਾਅ ਆਉਣ ਤੇ ਅਨੰਦ ਕਰੋ।

ਸੋਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਤਸੱਲੀ (5:4)

ਜਦ ਸਾਡੇ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਬੋਧ ਸਾਨੂੰ ਦੱਬ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਚੁੱਕਣੇ ਬੜੇ ਭਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (ਵੇਖੋ ਜ਼ਬੂਰ 38: 4; 51: 3), ਤਾਂ ਯਿਸੂ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਉਸ ਭਾਰ ਨੂੰ ਹਟਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਮੱਤੀ 11: 28-30)। ਸਾਡੇ ਉਸ ਮੁਕਤੀ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈਣ ਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਆਗਿਆਕਾਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਾਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲਣ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ‘ਸ਼ਾਂਤ ਕੀਤੇ’ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਪੌਲਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ‘ਸੋ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਹਨ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ’ (ਰੋਮੀਆਂ 8: 1)। ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਤੋਬਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਪਤਿਸਮੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮਝ

ਜਾਣ ਤੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਾਪ ਯਿਸੂ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਧੋ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ ਬੜੀ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਸਕੂਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਰਕਤ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਵਚਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਰਹੀਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਮੰਨਦੇ ਰਹੀਏ (1 ਯੂਹੰਨਾ 1:7-10)।

ਧਰਮ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਅਤੇ ਤਿਹਾਏ ਹੋਣਾ (5:6)

ਇਸ ਆਇਤ ਵਿਚ ‘ਧਰਮ’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਦਾਨ ਦੇ ਵਰਣਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਬਚਾਏ ਹੋਇਆਂ ਉੱਤੇ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਖੁਦਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 5:21)। ਜਦ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ, ਬਪਤਿਸਮਾ ਪਾਉਣ ਦੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਖੁਦਾ ਸਾਨੂੰ ‘ਧਰਮੀ’ ਐਲਾਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 3:21-26; 6:3, 4, 17, 18)। ਖੁਦਾ ਮਸੀਹ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਮਾਫ਼ ਕੀਤੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ‘ਬਿਨਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਧਰਮੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ’ (ਰੋਮੀਆਂ 4:5-9)।

‘ਧਰਮੀ’ ਤੋਂ ਭਾਵ ਖੁਦਾ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਵੀ ਹੈ (5:10; 6:1; ਲੂਕਾ 1:6; 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3:16; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 12:11)। ਰੂਹਾਨੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ‘ਸਹੀ ਹੋਣਾ’ ਦੀ ਤੜਫ਼ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਮਸੀਹੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਰੂਹਾਨੀ ਲਾਲਸਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਹ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਾਂਗੇ ਜੋ ਖੁਦਾ ਸਾਨੂੰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ‘ਜੇ ਮੁਬਾਰਕ ਹੋਣਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਲਿਆਈ ਨੂੰ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਬਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।’ ਇਹ ਉਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਗਲਤੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਲਿਆਈ ਲਈ ਜਨੂਨੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।³⁶

ਜੇ ਅਸੀਂ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਪਿਆਸ ਉਵੇਂ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਮਿਲੇ ਬਗ਼ੈਰ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਤਮਾ ਅਮਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਰੂਹਾਨੀ ਭੁੱਖ ਦਾ ਮਿਟਣਾ ਢਿੱਡ ਦੀ ਭੁੱਖ ਮਿਟਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ (5:8)

ਇਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਹੀ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਆਦਮੀ ਜਦ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਦੀ ਦਸਤਕਾਰੀ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ (ਜ਼ਬੂਰ 19:1)। ਨਾਸਤਿਕ ਆਦਮੀ ਸਿਰਫ਼ ਬੌਧਿੱਤਗ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਅਤੇ ਕਾਲੇਪਨ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਟ੍ਰੇਡ ਵਨਸਪਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਹੀ ਸੱਦੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਦੀਆਂ ਗੁਪਤ ਖੂਬੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੇਗਾ। ਕਲਾ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕਲਾ ਦਾ ਅਲੋਚਕ ਸਰਵੋਤਮ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਵੇਖੇਗਾ, ਜਦਕਿ ਅਨਾੜੀ ਨਿਰੀਖਕ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਰੰਗ ਅਤੇ ਸ਼ਕਲਾਂ ਹੀ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਧਰਮ ਅਨੰਦ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਉਵੇਂ ਹੀ ਵੇਖਣ ਤੇ ਮਿਲੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਅਨਾਦੀਕਾਲ ਵਿਚ ਹੈ, ਪਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਸਾਡੇ ਸਫ਼ਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਸੁਖਾਲਾ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਉਸ ਦੀ ਦਸਤਕਾਰੀ ਨੂੰ (ਰੋਮੀਆਂ 1:20) ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਉਪਾਅ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ (ਰੋਮੀਆਂ 8:28) ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਮੇਲ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ (5:9)

ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੇਲ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਝਗੜਾ ਪਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਣਨ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਹੈ। ਸਭ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਜਾਂ ਮੇਲ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰੇ ਮੇਲ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜੋ ਸ਼ਾਂਤੀ ਚਾਹੁਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਲੜਾਈ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਯਿਸੂ ਦੀ ਹਰਕਤ ਸੁਸਤੀ ਨਾਲੋਂ ਸਰਗਰਮ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਮੇਲ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਣਨ ਲਈ ਆਖਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀਵਾਦੀ ਬਣਨ ਲਈ।

ਸਾਡੇ ਅੱਜ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀ ਨਾਲੋਂ ਢੁਕਵਾਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ‘ਪੰਨ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਮੇਲ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ’ (5:9)। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜੰਗ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਦੁੱਖ, ਬੇਚੈਨੀ ਅਤੇ ਅਣਬਣ ਦਾ ਡਰ ਕਿਉਂ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀ ਦਾ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਇੱਕੋ ਹੀ ਜਵਾਬ ਹੈ, ਪਾਪ ਦੇ ਕਾਰਣ। ਸਾਡੀ ਹਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਕਾਮਨਾ, ਲੋਭ ਅਤੇ ਲਾਲਚ ਅਤੇ ਸਵਾਰਥੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ ਝਗੜੇ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫ਼ਿਰਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ। ਅਸੀਂ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨੂੰ ਸਮਝ ਰੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਜਦ ਤਕ ਅਸੀਂ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਪਾਪ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ।

ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਨੂੰ ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਾਪ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਏ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਹੋਵੇ’ (ਰੋਮੀਆਂ 14:19)। ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ‘ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ’ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 12:18)। ਆਤਮਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਪਲ ਦੀ ਇਕ ਗੱਲ ‘ਮੇਲ’ ਹੈ (ਗਲਾਤੀਆਂ 5:22)। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਅਫ਼ਸੂਸ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ‘ਮਿਲਾਪ ਦੇ ਬੰਧ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ’ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 4:3)।

ਯਿਸੂ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਣ ਲਈ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਯਸਾਯਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਦੁਸ਼ਮਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ’ (ਯਸਾਯਾਹ 48:22)। ਜਦ ਤਕ ਸਾਡੇ ਪਾਪ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਆਪਣੇ ਰਚਣਹਾਰੇ ਨਾਲ ਸੁਲਾਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਦ ਤਕ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੰਜੀਲ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜਦ ਅਸੀਂ ਦੁਆ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ ਕੋਲ ਆਪਣੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਜੋ ਸਾਰੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ’ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ (ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 4:6, 7)।

ਸਤਾਅ ਦੇ ਰੂਪ (5:10-12)

ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਸੱਭੇ ਜਿੰਨੇ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਉਮਰ ਕੱਟਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਜੋ ਸਤਾਏ ਜਾਣਗੇ’ (2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3:12; ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 15:20; 1 ਬੱਸਲਨੀਕੀਆਂ 3:3, 4)। ਮੱਤੀ 5:10, 11 ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਤਾਅ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।

ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਤਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁੱਢਲੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਟੰਗ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਖੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਮਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਬੋਰ ਹੋ ਗਈ ਜੰਤਾ ਦੇ ਮਨਪਰਚਾਵੇ ਲਈ ਰੰਗਭੂਮੀ ਵਿਚ ਰੌਸ਼ਨੀ ਲਈ ਮੁੰਡਾ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ³⁷

ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ‘ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ’ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਧਰਮੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਉਂਦੇ ਹਾਂ

ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਬੇਇਜ਼ਤ ਹੋ ਕੇ ਸਤਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ (ਜੂਹੰਨਾ 15: 18-20)।

ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੂੰਹ ਤੇ ਬੋਲਣ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਬੁਰਿਆਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁਰਿਆਈਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਮਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਵਾਂਗ ਉਹ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਫ਼ਾਈ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਮਲਾ ਜਦ ‘‘ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਛੁਰਾ’’ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਸਾਡੇ ਵਕਾਰ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਤਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ? ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘‘ਅਨੰਦ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰੋ’’ (5: 12)। ਉਹਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਸਦੇ ਹੱਸਦੇ ਝੱਲ ਲਈਏ।’ ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਅਨੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਣ ਯਾਦ ਦੁਆਇਆ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ‘‘ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਫ਼ਲ ਬਹੁਤ ਹੈ।’’ ਸਾਡਾ ਆਖ਼ਰੀ ਫ਼ਲ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਅਬਦੀ ਘਰ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਫਲ ਭਵਿੱਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਮਰਕੁਸ 10: 29, 30)। ਸਾਨੂੰ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾਇਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੁਣ, ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਨੀ ਬਰਕਤਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ (ਜੂਹੰਨਾ 10: 10; ਅਫ਼ਸੀਆਂ 1: 3)।

ਸਤਾਅ (5:10-12)

ਕਈ ਵਾਰ ਸਮਝ ਦੀ ਕਮੀ, ਮੂਰਖਤਾ ਜਾਂ ਗੜਬੜ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਦੁੱਖ ਝੱਲਣੇ ਪੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸਤਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਬਦਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਵੇਖੋ 1 ਪਤਰਸ 4: 14-16)। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਸ਼ਹੀਦ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ‘‘ਸਤਾਏ ਜਾਣ’’ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਤਾਅ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਰੋਬਿਨਸਨ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ, ‘‘ਉਹ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਯਿਸੂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਾਇਦ ਕਦੇ ਕਮੀਜ਼ ਦੀ ਜੇਬ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਲੀਬ ਦੀ ਠੋਕਰ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਆਪ ਸਿਰਫ਼ ਠੋਕਰ ਹਨ।’’³⁸

ਸਾਨੂੰ ਠੋਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਰਵੱਈਏ, ਠੋਕਰ ਦੁਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਜਾਂ ਠੋਕਰ ਦੁਆਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨਾ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਠੋਕਰ ਦੁਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਠੁਕਰਾਉਣ ਜਾਂ ਘਟੀਆ ਸਮਝਣ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਅਸੀਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਗਲਤ ਰਵੱਈਏ ਕਰਕੇ ਦੁੱਖ ਪਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਉਹ ਹਾਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਯਿਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਰਕਤ ਬਣੇਗੀ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਅਰ. ਟੀ. ਫ੍ਰਾਂਸ, ਦ ਗੌਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ, ਦ ਟਿੰਡੇਲ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1985), 106-7. ²ਲਿਓਨ ਮੌਰਿਸ, ਦ ਗੌਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ, ਪਿੱਲਰ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1992), 95. ³ਡੇਨਲਡ ਏ. ਹੈਗਨਰ, ਮੈਥਿਊ 1-13, ਵਰਡ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਜਿਲਦ 33ਏ (ਡਲਾਸ: ਵਰਡ ਬੁਕਸ, 1993), 84. ⁴ਦੇ ਸਰਮਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਤਰਤੀਬ ਲਈ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਆਫ਼

ਜੀਜ਼ਸ ਐਂਡ ਦ ਗੋਸਪਲਸ, ਸੰਪਾ. ਜੇਏਲ ਬੀ. ਗ੍ਰੀਨ ਐਂਡ ਸਕੱਟ ਮੈਕਨਾਈਟ (ਡਾਊਨਰਜ਼ ਗ੍ਰੇਵ, ਇਲਿਨੋਇ: ਇੰਟਰਵਰਸਟੀ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1992), 736 ਵਿਚ ਜੀ. ਐਨ. ਸਟੈਂਡਨ, 'ਸਰਮਨ ਆਨ ਦਾ ਮਾਉਂਟ ਪਲੇਨ ਵਿਚ ਚਾਰਟ ਵੇਲੋ।' ⁵ਜੈਕ ਪੀ. ਲੂਈਸ, ਦ ਗੋਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ, ਪਾਰਟ 1, ਦ ਲਿਵਿੰਗ ਵਰਡ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਆਸਟਿਨ, ਟੈਕਸਸ: ਸਵੀਟ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1976), 78. ⁶5: 14, 17, 19-24, 27-31, 33-38, 41, 43, 45, 47; 6: 1-8, 14-18; 7: 6, 12ਅ, 15, 22, 23. ⁷ਆਰ. ਟੀ. ਫ੍ਰਾਂਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀਆਂ 'ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬੰਦੇ' ਨਾਲੋਂ 'ਅਸਲੀ ਚੇਲੇ' ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਫ਼ਰਕ ਕਰਦੀ ਹੈ। ⁸ਕ੍ਰੈਕ ਆਰ. ਏ. ਕੋਕਸ, ਸਰਮਨ ਨੋਟਸ ਆਨ ਦ ਸਰਮਨ ਆਨ ਦ ਮਾਉਂਟ (ਨੈਸ਼ਵਿੱਲੇ: ਗੋਸਪਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਕੰ., 1955), 7. ⁹ਯਿਸੂ ਦੇ ਕਈ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ 'ਚੇਲੇ' ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਮਗਰ ਚੱਲਣ ਦੇ ਸਮਰਪਣ ਅਤੇ ਕਾਰਣ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਪੱਧਰ ਸਨ। ਉੱਤੋਂ-ਉੱਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਿਗਰਦੀ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਹਦੇ ਮਗਰ ਚੱਲਣਾ ਛੱਡ ਗਏ (ਯੂਹੰਨਾ 6: 66-68)। ¹⁰ਡਗਲਸ ਆਰ. ਏ. ਹੇਅਰ, ਮੈਥਿਊ, ਇੰਟਰਪ੍ਰਿਟੇਸ਼ਨ (ਲੁਈਸਵਿੱਲੇ: ਜੌਨ ਨੌਕਸ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1993), 35.

¹¹ਵਿਲੀਅਮ ਬਾਰਕਲੇ, ਦ ਗੋਸਪਲ ਆਫ਼ ਦ ਮੈਥਿਊ, ਜਿਲਦ 1, ਜਿਲਦ ਦੂਜੀ, ਦ ਡੇਅਲੀ ਸਟੱਡੀ ਬਾਈਬਲ (ਫ਼ਿਲਾਡੈਲਫੀਆ: ਵੈਸਟਮਿੰਸਟਰ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1958), 79. ¹²ਜ਼ਬੂਰ 14: 4-6; 22: 26; 34: 6; 35: 10; 37: 14, 15; 40: 17; 82: 2, 3; 86: 1, 2; 112: 9; 113: 7; 140: 12, 13. ¹³ਹੇਨਰ, 91. ¹⁴ਵਿਲੀਅਮ ਬਾਰਕਲੇ, ਏ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਵਰਡਬੁਕ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਹਾਰਪਰ ਐਂਡ ਬ੍ਰਦਰਜ਼, ਮਿਤੀ ਰਹਿਤ), 104. ¹⁵ਬਾਰਕਲੇ, ਮੈਥਿਊ, 93. ¹⁶ਉਹੀ। ¹⁷ਰੋਬਰਟ ਐਚ. ਮਾਊਂਸ, ਮੈਥਿਊ, ਨਿਊ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਪੀਬੋਡੀ, ਮੈਸਾਚੂਏਟਸ: ਹੈਂਡ੍ਰਿਕਸਨ ਪਬਲੀਸ਼ਰਜ਼, 1991), 39. ¹⁸ਉਹੀ। ¹⁹ਜੇਮਸ ਮੈਕਗਿੱਲ, 'ਬਲੈੱਸਡ ਆਰ ਦ ਮੀਕ,' ਸਪਿਰਿਚੁਅਲ ਸੌਰਡ ਲੈਕਚਰਜ਼ (1982): 32. ²⁰ਰੈਗਨਰ, 93.

²¹ਮੋਰਿਸ, 99. ²²ਜੌਨ ਮੈਕਾਰਥਰ, ਜੂਨੀ., ਦ ਮੈਕਾਰਥਰ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀ: ਮੈਥਿਊ 1-7 (ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਮੂਡੀ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1985), 178. ²³ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰੋਮ ਵਿਚ ਸਤੋਇਕੀ ਲੋਕ 'ਮਰਦਾਨਗੀ' ਜਾਂ 'ਗੁਣਾ' ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਯੂਨਾਨ ਵਿਚ ਹੋਈ ਅਤੇ ਪੈਨੇਸਿਅਸ (185-110 ਈ. ਪੂ.) ਅਤੇ ਓਸੀਡੋਨਿਊਸ (135-51 ਈ. ਪੂ.) ਨਾਮਕ ਦੋ ਯੂਨਾਨੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰੋਮ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਦੇ ਯੂਨਾਨੀ ਲੇਖਕ ਡਾਓਜੀਨਸ ਨੇ ਆਤਮਾ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਵਿਚ 'ਤਰਸਵਾਨ,' ਜਾਂ 'ਰਹਿਮ' ਵੀ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। (ਡਾਓਜੀਨਸ ਲੇਗਜ਼ਿਊਸ ਲਾਈਵਜ਼ ਆਫ਼ ਐਮੀਨੇਂਟ ਫਿਲਾਸਫ਼ਰਸ 7. 115.) ²⁴ਟਾਲਮੁਡ ਸਬਬ 151ਬੀ. ²⁵ਰੋਬਰਟ ਐਚ. ਗੁੰਡਰੀ, ਮੈਥਿਊ: ਏ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਹਿਜ਼ ਲਿਟਰੇਰੀ ਐਂਡ ਬਿਓਲੋਜੀਕਲ ਆਰਟ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1982), 71. ²⁶ਮੈਕਾਰਥਰ, 191. ²⁷ਰੈਡਨ ਡਬਲਯੂ. ਰੋਬਿਨਸਨ, ਦ ਕ੍ਰਿਸਚਿਅਨ ਸਾਲਟ ਐਂਡ ਲਾਈਫ਼ ਕੰਪਨੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਡਿਸਕਵਰੀ ਹਾਊਸ ਪਬਲੀਸ਼ਰਜ਼, 1988), 65. ²⁸ਜੌਂਡਰਵਨ ਇਲੱਸਟ੍ਰੇਟਡ ਬਾਈਬਲ ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡਜ਼ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਜਿਲਦ 1, ਮੈਥਿਊ, ਮਾਰਕ, ਲੂਕ, ਸੰਪਾ. ਕਲਿੰਟਨ ਈ. ਆਰਨੋਲਡ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਜੌਂਡਰਵਨ, 2002), 35 ਵਿਚ ਵੇਖੋ ਮਾਈਕਲ ਜੇ. ਵਿਲਕਿੰਸ, 'ਮੈਥਿਊ।' ²⁹ਲੂਈਸ, 83. ³⁰ ਹੇਅਰ, 42.

³¹ਰੈਗਨਰ, 94. ³²ਬਾਰਕਲੇ, ਮੈਥਿਊ, 104. ³³ਮੈਦਾਨੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਚਾਰੇ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦੀਆਂ ਮੱਧਮ ਪੁਰਖ ਵਿਚ ਹਨ (ਲੂਕਾ 6: 20-23)। ³⁴ਰੈਗਨਰ, 94. ³⁵ਡੀ. ਮਾਰਟਿਨ ਲੌਇਡ-ਜੋਨਸ, ਸਟੈਂਡੀਜ਼ ਇਨ ਦ ਸਰਮਨ ਆਨ ਦ ਮਾਉਂਟ, ਜਿਲਦ 1 (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., ਮਿਤੀ ਰਹਿਤ), 32-39. ³⁶ਪੈਟ ਓਟ, 'ਐਟੀਚਿਊਡਜ਼ ਫ਼ਰਾਮ ਦ ਬੀਟੀਚਿਊਡਜ਼,' ਕ੍ਰਿਸਚਿਅਨ ਫੁਮੇਨ (ਜਨਵਰੀ/ਫਰਵਰੀ 1986): 33. ³⁷ਵੇਖੋ ਵਿਲੀਅਮ ਬਾਅਰਨ ਫ਼ੋਰਬੁਸ਼, ਸੰਪਾ., ਫੱਕਸ'ਜ਼ ਬੁਕ ਆਫ਼ ਮਾਰਟਿਰਜ਼ (ਫ਼ਿਲਾਡੈਲਫੀਆ: ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਬੁਕ ਐਂਡ ਬਾਈਬਲ ਹਾਊਸ, 1926)। ³⁸ਰੋਬਿਨਸਨ, 89.